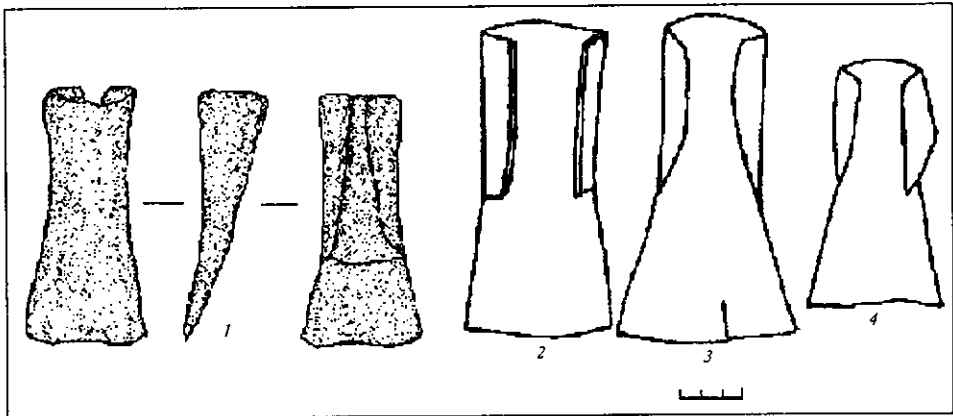

ПРО МОТИЧКУ I тис. н. е. З ПОСЕЛЕННЯ ПОБЛИЗУ ДИКАНЬКИ

В статті подано аналогії V—VII ст. до знахідки мотички.

У 2000 р. на сторінках журналу «Археологічний літопис Лівобережної України» А.Л. Щербаньом було опубліковано низку цікавих знахідок із поселення 3 ранньослов'янського часу поблизу с. Василівка Диканського р-ну Полтавської обл. Серед них — залізний наконечник кельтоподібної форми на мотику. У публікації подано повний опис цього знаряддя праці і вигляд мотички з трьох сторін (рисунок, 1 таблиця). Проте з оцінкою хронологічної приналежності знахідки до VIII ст. н. е. і спробою пов'язати появу такого знаряддя для вторинної обробки ґрунту на території Лівобережжя з впливом господарської діяльності поселення салтівської культури¹ навряд чи можна погодитися.

Як відомо, на теренах сучасної України мотики були у вжитку ще за часів існування черняхівської культури². У значній кількості виявлені вони і в матеріалах пенківських поселень. На території Лівобережної України залізні наконечники на мотику були знайдені на поселеннях Чернеччина³ (Магдалинівський р-н Дніпропетровської обл.) та Богате⁴ (Сахновщинський р-н Харківської обл.). У межах лісостепової частини Лівобережжя виявлено мотичку біля с. Тимченки⁵ (рисунок, 2) Зміївського р-ну Харківської обл., що також належить до пенківської культури. Найближчою аналогією за розмірами є мотичка із поселення Богатого; за формою та пропорціями — із Чернеччини та Богатого (рисунок, 3, 4). Опосередковано на дату-

Мотички

Номер на рисунку	Пам'ятка	Розміри мотички				
		Довжина, см			Ширина, см	
		загальна	леза	кріплення	леза	кріплення
1	Василівка-3	12	5	7	5,5	4
2	Тимченки	15	7	8	8	6
3	Чернеччина	16	9	7	9	5
4	Богате	12	6	6	7	4

вання знахідки поблизу с. Василівка пенківським часом указують і топографічні умови, в яких її було зроблено (на мису першої надзапвної тераси ⁶), більш при-
таманні V—VII ст.

Отже, дагувати мотичку VIII ст. н. е. і пов'язувати появу такого знаряддя праці із впливом господарської діяльності салтівців видається недоцільним. Більш до-
речно говорити про місцеві корені її походження на території Лівобережного лісо-
степу, а не шукати аналогії в матеріалах роменської культури і стверджувати про
вплив ззовні.

¹ Щербань А.Л. Знахідки старожитностей I тис. н. е. на поселенні поблизу Диканьки // Археол. літопис Лівобережної України. — 2000. — № 1—2. — С. 82.

² Магомедов Б.В. Черняховская культура Северо-Западного Причерноморья. — К., 1987. — С. 62.

³ Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период. — К., 1990. — С. 238.

⁴ Любичев М.В. Земледелие славян Днепро-Донецкого междуречья в третьей четверти I тыс. н. э. // Вісник Харків. ун-ту. Історія. — 1997. — Вип. 29, № 396. — С. 41.

⁵ Приходнюк О.М. Пенковская культура. — Воронеж, 1998. — С. 131.

⁶ Щербань А.Л. Зазн. праця. — С. 82.

Одержано 18.05.2001

С.А. Горбаненко

О МОТЫЖКЕ I тыс. н. э.
ИЗ ПОСЕЛЕНИЯ БЛИЗ ДИКАНЬКИ

В статье ставится под сомнение положение о салтовском происхождении мотыжек на терри-
тории лесостепной Левобережной Украины.

S.A. Gorbanenko

ON A HOE DATED TO THE I mill. AD
FROM A SETTLEMENT NEAR DYKAN'KA

The paper doubts the assertion about the Saltiv origin of hoes found on the territory of forest-
steppe Left-Bank Ukraine.